ואלו מותרין פרק שני נדרים

רש"י — ר"ן — כ.

מתני' נדר בחרם. דאמר מפץ זה חרם עלי ושוב אמר לא נדרתי אלא בחרמו של ים על שם הרשת שנדין בו את הדגים ולא בחרם ממש: **אלא בקרבנות מלכים.** דורונות שמקריבין לפני מלכים: **וכן אם אמר הריני עצמי קרבן.** דמשמע שהקדיש את עצמו ושוב אמר לא נדרתי אלא בעצם שהנחתי להיות נודר בו ולא בעצמי ממש: **על כל אלו אין נשאלין לחן.** דאין צריך שאלה דוקא מומר הואיל ואינהו אמרי דעל דעת כן אמרו: **ואם נשאלו.** אם באו לישאל: **וחכמים אומרים פותחין להן פתח.** בחרטה ומוכיחין אותן שלא יהגו קלות ראש בנדרים: **גמ' וכולן אין נשאלין.** דאין פותחין להם פתח ואין מתירים להן דקנסינן להו משום דנדלא ממש משמע: **והדר פני אם נשאלו.** דמשמע דנשאלין: **וכולן אין צריכין שאלה.** דמותרין בלא שאלה: **בד"א בחלמיד חכם.** דאקלאי הוא דנדר בה"ג ולא אתי למיסרך: **אבל ע"ם שבא לישאל עונשים אותו ומחמירים עליו.** כדי שלא יהא רגיל לנדור בו: **ועבר על גזירותו.** דבסבור בטעות נדר ואמרי כן בא לישאל: **אין נזקקין לו.** לפתוח לו בחרטה: **גזירות מועטת.** שקבל עליו גזירות ל' יום. אבל אם קיבל גזירות מרובה ועבר ושתה ק' יום אין אומרים ינהג איסור ק' יום שנהג היתר אלא לענוש ל' יום כפתח גזירות. הכי נמי עונשין אותו שינהג איסור בנדרו וכימים שעבר כל נדרו דבשאמר לא נדרתי אלא בחרמו של ים ונהג היתר בנדר עד לאחר זמן שעלה בדעתו לישאל: **כי דינא דמזדקקי ליה.** קודם שינהג איסור בעצמו לא עביד שפיר: **שסופך למעול בנדרים.** אם תרבה לנדור: **שסופכין.** פניס כנגד עורף שנאים על נשותיהן שלא כדרכן: **שהופכים שולחנן.** היא למעלה והוא למטה: אינו

מסורת הש"ס

מתני' נדר בחרם ואמר לא נדרתי אלא בחרמו של ים בקרבן ואמר לא נדרתי אלא בקרבנות של מלכים הרי עצמי קרבן ואמר לא נדרתי אלא בעצם שהנחתי לי להיות נודר בו: קונם אשתי נהנית לי ואמר לא נדרתי אלא באשתי הראשונה שגירשתי על כולן אין נשאלין להם ואם נשאלו עונשין אותן ומחמירין עליהן דברי ר' מאיר וחכ"א פותחין להן פתח ממקום אחר ומלמדין אותן כדי שלא ינהגו קלות ראש בנדרים: גמ' הא גופא קשיא אמרת אין נשאלין להן והדר תני אם נשאלו עונשין אותן ומחמירין עליהן אמר רב יהודה הכי קתני וכולן אין צריכין שאלה בד"א בתלמיד חכם אבל בעם הארץ שבא לישאל עונשין אותו ומחמירין עליו בשלמא מחמירין דלא פתחינן ליה בחרטה אלא עונשין היכי דמי כדתניא מי שנזר ועבר על נזירותו אין נזקקין לו עד שינהוג בו איסור כימים שנהג בהן היתר דברי רבי יהודה אמר רבי יוסי בד"א בנזירות מועטת אבל בנזירות מרובה דיו ל' יום אמר רב יוסף הואיל ואמרי רבנן אין נזקקים לו בי דינא דמזדקקי לא עביד שפיר רב אחא בר יעקב אומר משמתינן ליה: וחכ"א פותחין לו פתח כו': תנא לעולם אל תהי רגיל בנדרים שסופך למעול בשבועות ואל תהי רגיל אצל עם הארץ שסופך להאכילך טבלים אל תהי רגיל אצל כהן עם הארץ שסופך להאכילך תרומה ואל תרבה שיחה עם האשה שסופך לבא לידי ניאוף רבי אחא ברבי יאשיה אומר כל הצופה בנשים סופו בא לידי עבירה וכל המסתכל בעקבה של אשה הויין לו בנים שאינן מהוגנין אמר רב יוסף ובאשתו נדה אמר רבי שמעון בן קיש עקבה דקתני במקום הטנופת שהוא מכוון כנגד העקב תניא בעבור תהיה יראתו על פניכם זו בושה לבלתי תחטאו מלמד שהבושה מביאה לידי יראת חטא מיכן אמרו סימן יפה באדם שהוא ביישן אחרים אומרים כל אדם המתבייש לא במהרה הוא חוטא ומי שאין לו בושת פנים בידוע שלא עמדו אבותיו על הר סיני אמר רבי יוחנן בן דהבאי ד' דברים סחו לי מלאכי השרת חיגרין מפני מה הויין מפני שהופכים את שולחנם אילמים מפני מה הויין מפני שמנשקים על אותו מקום חרשים מפני מה הויין מפני שמספרים בשעת תשמיש סומין מפני מה הויין מפני שמסתכלים באותו מקום ורמינהו שאלו את אימא שלום מפני מה בניך מפירות שבעולם יסור כחו מעליו ולא יוכל להתעסק במלאכת שמים לכך נזקק לו מיד אך המתיר עליו כיון שעבר על נדרו שלא להתירו בחרטה אלא בפתח: אל תהי רגיל בנדרים שסופך למעול בשבועות. דמתירי טפי דכתיב בו (שמות כ) לא יקבה: להאכילך תרומה טמאה. להזהיר אפילו כהן שלא יהא רגיל אצל כהן ע"ה: ובאשתו נדה. אפילו אשתו נדה שיש לו בה שעת היתר: מלמד שהבושה מביאה לידי יראת חטא. דעל פניכם משמע בושת פנים וכתיב בתריה לבלתי תחטאו: לא עמדו אבותיו על הר סיני. שהרי נתן טעם למעמד הר סיני לבעבור תהיה יראתו על פניכם וכתיב (דברים כט) את אשר ישנו פה היום ואת אשר איננו פה ומי שאין לו בושת פנים אינו מזרעם: שהופכין את שולחנם. ולפי שהיה כירך לוקה כירך: חרשין. שאין שומעין ואין מדברים: שמספרים בשעת תשמיש. וגמלא חוטאין בדיבור ובשמיעה: לא

מזו א ב מיי' פ"ב מהל' נדרים הלכ' יב סמג לאוין רמז טוש"ע י"ד סימן רח סעיף כ:
מח ג מיי' פ"ד מהל' מילות הלכה יג יד טוש"ע שם:
מט ד מיי' שם הלכ' טו טוש"ע שם סעיף ג:
נ ה מיי' שם הלכה טז:
נא ו מיי' פי"ג מהל' נדרים הלכה כד טוש"ע י"ד סי' רנ סעיף ח:
נב ז מיי' פכ"ח מהל' איסורי ביאה הלכ' ד סמג לאוין קמ' טוש"ע אה"ע סי' כה סעיף ד [וטוש"ע א"ח סי' רמ סעי' ד]:

עין משפט נר מצוה

תוספות

ואמר לא נדרתי אלא בחרטו של ים. נשון מגיהה נשון משנה חרמים מהיה כתוב כיום (ויקרא טו): **לא נדרתי אלא בעצם.** אחר של כמה שהנחתי בתיכתי להיות נודר בו להבטיח העולם להאמין דברי שיהו סבורים כי אני נודר נדר נמור: בולן אין נשאלין עליהם. ואין צריכין שאלה בת"ח אבל ע"ה שבא לישאל עונשין אותו כדקתאמר בגמרא ולא פתחינן בחרטה לומר לבר עלך לו כדי תהיה אלא צריך לומר לו לאמעמת דהכי לא נדר דאיכו מרבה נמוכה כדפי' ר"ת: **וחכ"א פותחין לו פתח ממקום אחר.** פי"ר פותחין לו פתח ממקום אחר כדאמרת כלומר זאת המומרת אני מודה לך ולא פתחינן ליה בחרטה אלא צריך לבקש לו פתח ממקום אחר דהיינו לעמעמת דהכי לא נדר אבל מיעונש לא מיעונש ליה ובקש אם כן אמאי שביק ליעונש דמתני' דמתחיל עליו דאמר ת"ק הואיל ולא פליגי עליה דמתחיל ובקש לבטלה אחרינא פותחין הוה ליה למימר מחחיל ושאל דבירושלמי משמע דפליגי דבגן עליה אף מתחיל עליו לכך נראה לר"י דבגן פליגי אף מתחיל עליו דפותחין ממקום אחר לאפוקי שלא ימרו לו [מנוסח שלו] נדר כלל יין שביה נדעתו לקבלנות מלכים וכיוצא בהן אלא מבקשין לו ממקום אחר כמו בשאר נדרים אל אל ידי פתח לאמעמת

דהכי לא נדרת [אל] ע"י מרמה [דכתיב] וכן בר' בתוס' לעיל גבי האומר הרי את עלי כבשר [אימא] פותחין לו פתח ממקום אחר וכן פר"י כרבי יהודה: **אמר בר אין נשאלין.** לשון נדרים משונה הוא מדמנית אין נשאלין דמשמע דמקרי פתח אין צריכין שאלה והכי אני אם נשאלין אלא לא קשיא הא בת"ח כדפי' בתוס': **אבל בעם הארץ שבא לישאל.** יש לפפק דמשמע דוקא נקט בא לישאל אבל לא בא לישאל לא אמרינן ליה: מי שנזר ועבר על נזירותו. שפתה יין דמומה בירושלמי: אין נזקקין לו. להתיר עד שינהוג איסור כימים שנהג בהן היתר: **א"ר יוסי בר"א** בנזירות מועטת. דאינו ל"ת שלשים יום: **אבל** נזירות מרובה. כגון שנה או שמתים ומי: והשתא מוקמת לאוקמה כי הכא לנהוג איסור כימים שנהג בהן היתר ורבנן פליגי מתמתיתן גבי קרבנות מלכים אבל בשאר נדרים נמוריה לפליגי רבנן מודו דשונשין אותו אם עבר על נזירותו ואין נזקקין לו עד שינהוג איסור כימים שנהג בהן היתר ואפשר דלף ר' יוסי דאמר בנזירות מרובה דיו שלשים יום היינו דוקא בנזירות דשתה מיהת שלשים יום אבל בנדרים דאין שתה אם נדר לעולם אפר' ר' יוסי מודה עד שינהוג איסור כימים שנהג בהן היתר אף בנדר מרובה (פס"ח) קתני הא פלגתא דר' יוסי ור' יהודה בגון נדר ולא בגון נזירות ואפ"ה א"ר יוסי בנדר מרובה שלשים יום ומיתה מה ענין ל' יום לנדר ים רוצים לנקבע מזה שתה נדר ל' יום ול"ג דהא אמר בפרק קמא (דף ד:) נדר ליה ליה קיומא ל"ג דאמ"ג דשתה נדר לעולם מ"מ אין שבעה לאסמיר בנדר יותר מבנזירות שיש בה קרבן ולכך אמר ר' יוסי ל' יום כמו בנזירות ולכאורה היה נראה דהלכה כרבי יוסי דרבי יוסי הלכה כרבי יוסי ואם כן בנדר גמור אמר אם עבר על נדרו דיו שלשים יום כדמשמע בתוספתא דלף בנדר פליג רבי יוסי ומיהו הדעת נוטה דהלכה כר' יהודה דבפרק ב"ש (דף לה.) מייתי הש"ס להך דלא מדברה הש"ס רבי יהודה כלל אלא קתני סתם מלמיתי ועוד [דקרו] הש"ס כהלכה שנית מלמא דרבי יהודה דבגן דקתמר מתני' לה רבי יוסי ולא דבגן משמע דהלכה כוותיה מדקתי ליה דבגן ל"ע דעמעת הלכה כר"מ משום דהלכה כר"מ בנזירותיו (בתוספת נ.) בתומרותיו ושמא לא תשבון ליה הלכה כר"מ בנדרים שסופך למעול בנדרים. **אל** תהי רגיל בנדרים שסופך למעול בשבועות פירוש אף בשבועות אמתיות שכתוב בהם לא ינקה ויש ספרים דגרסינן בהדיא אף בשבועות ואם דאמר נדרים פרק שני לפרשיות מפרש ר"ת כגון שנדר לקיים המצוה כמו אמנה פרק זה לו תעשה מצוה ז: הויין ליה בנים שאינם מהוגנים. מדה כנגד מדה לפי שמתקבל בעקיבה של אשה שהיו אינן הגונים לכך הויין ליה בנים שאינן מהוגנים: חברים **שני שהופכים שולחנם.** פי' שמשמשים מטותם שלא כדרכם ולפי שמבטים ומשמיעין בדבר הפלגי כיוצים אף בניהם לוקים כיוצים הר"י: **שני שמנשקים** באותו מקום. ולכך לוקים הוולדות בפיהם: **שני שמספרים** בשעת תשמיש. שיש להם לשמח בהנאה ומשמיעים קולם לכך נעשים הולדות חרשים:

מסורת הש"ס

ג) [פירוש הרין על משנה זו עי' לעיל יח:]. ב) [תוספתא פ"ח ע"ס] מיר לב. ע"ס [ע"ק ע"ס כרש"ין]. ג) [מסכת ד"ח פ"ח]. ד) כ"ח נגמרים. ה) [בע"ר הגי' תרומה שמאה וכ"ה בר"ן]. ו) [ירושלמי נב: תוס' פ"ח מ"ה]. ז) [ועי' ב"מ עט: אימת שלוש דפיתחו דרבי אלעזר וכן הוא נוסחת הטור בח"מ סימן ר"מ]. ח) [לעיל יח: ד"ה פותחין].

תורה אור השלם

ז. וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל הָעָם אַל תִּירָאוּ כִּי לְבַעֲבוּר נַסּוֹת אֶתְכֶם בָּא הָאֱלֹהִים וּבַעֲבוּר תִּהְיֶה יִרְאָתוֹ עַל פְּנֵיכֶם לְבִלְתִּי תֶחֱטָאוּ: שמות כ טז:

מוסף רש"י

עצמו קרבן. דמשמע דמי עלי (ראה"ה בשמו). על כולן. כל אלו שנינו בנשנמנו אם נדר בסם פתח אסור ואם טען אחר הנדר לכך כיונתי בשתא, אין נשאלין (ראה"ה בשמו). כימים שנהג בהן היתר. אם קיבל גזירות פתח ועשה מהן כעוברה עשרה ימים ונעמא לתתים ושתה יין ר' ימים אחרים ואח"כ נשאל לחכם, אין אומרים שאותן ימי איסור עולין לו מן המנין, אלא עשה עוד כ' ימים בעוברה, וכן מי גזירות מרובה (גיר לב.). בגזירות מרובה. פרש לו כ' חדשים, אבל אם נזר בגזיר שבה ועבר אבה מדשים דיו שיהגו זמן פתח גזירות דאבל דיו, ורבנן סברי לאתמורי מתחמרינן עליהו דלא פתחון להו בחרטה וכעינן פתח הואיל ועבדי ומיהו מתירין להם מיד (ראה"ה בשמו).

פירוש הרא"ש

בר"א בת"ת. דקים לן בגוויה דלא משקר: אבל ע"ה שבא לישאל. לומר בא לפני החכם ואח"כ לן נדרתי וכך היתה כוונתי כדי שיאמר לו החכם שאינו נדר ואח"כ התרה: עונשין אותו ומחמירין עליו. דלא מהימנינן ליה שכך היתה כוונתו ואינו בקי בתורת נדרים וירא שמא לא יוכל למצוא פתח שיתיר לו החכם ולכך משקר: דלא פתחינן ליה בחרטה. לומר לו כדי תהיה לו לגן עליך: אלא עונשין אותו היבי דסי בהדיא כו'. ולא שעונשין אותו יותר משאר נודר דדין זה הוא בכל נודר שעבר על נדרו אלא קניא לאח"ג דלאו נדר גמור הוא עונשין אותו: לאי שאיר עבר. דלא מיתת כיון דחומרא בעלמא הוא לי עבר ועבד ביה לא נענשין ביה קא משמע לן דבענשין ביה ולאמרינן ליה דלאו שפיר עבד ומיהו לא משמעינן ליה: אצל בהן עם הארץ שבשבו להאכילך תרומה. אבל משום טבל ליכא לאיתסר דמפרש תרומה ואכיל לה וכן מעבר מפרש ממנו תרומת מעבר ומעבר המעבר לעלמו: יולאו על פניכם זו הבושה שכל היולא מתביים: שלא עמדו אבותיו על הר סיני. כי משם ירבו הבושה: שפני שהופכין את שלחנם. לשמש שלא כדרכה ומדה כנגד מדה שמטרים אותה על מרכובותיה לפיכך הבנים נכה רגלים:

כימים שנהג בהן היתר ורבנן פליגי בתמתיתן גבי קרבנות מלכים אבל בשאר נדרים נמוריה לפליגי רבנן מודו דשונשין אותו אם עבר על נזירותו ואין נזקקין לו עד שינהוג איסור כימים שנהג בהן היתר ואפשר דלף ר' יוסי דאמר בנזירות מרובה דיו שלשים יום היינו דוקא בנזירות דשתה מיהת שלשים יום אבל בנדרים דאין שתה אם נדר לעולם אפר' ר' יוסי מודה עד שינהוג איסור כימים שנהג בהן היתר אף בנדר מרובה (פס"ח) קתני הא פלגתא דר' יוסי ור' יהודה בגון נדר ולא בגון נזירות ואפ"ה א"ר יוסי בנדר מרובה שלשים יום ומיתה מה ענין ל' יום לנדר ים רוצים לנקבע מזה שתה נדר ל' יום ול"ג דהא אמר בפרק קמא (דף ד:) נדר ליה ליה קיומא ל"ג דאמ"ג דשתה נדר לעולם מ"מ אין שבעה לאסמיר בנדר יותר מבנזירות שיש בה קרבן ולכך אמר ר' יוסי ל' יום כמו בנזירות ולכאורה היה נראה דהלכה כרבי יוסי דרבי יוסי הלכה כרבי יוסי ואם כן בנדר גמור אמר אם עבר על נדרו דיו שלשים יום כדמשמע בתוספתא דלף בנדר פליג רבי יוסי ומיהו הדעת נוטה דהלכה כר' יהודה דבפרק ב"ש (דף לה.) מייתי הש"ס להך דלא מדברה הש"ס רבי יהודה כלל אלא קתני סתם מלמיתי ועוד [דקרו] הש"ס כהלכה שנית מלמא דרבי יהודה דבגן דקתמר מתני' לה רבי יוסי ולא דבגן משמע דהלכה כוותיה מדקתי ליה דבגן ל"ע דעמעת הלכה כר"מ משום דהלכה כר"מ בנזירותיו (בתוספת נ.) בתומרותיו ושמא לא תשבון ליה הלכה כר"מ בנדרים שסופך למעול בנדרים. **אל** תהי רגיל בנדרים שסופך למעול בשבועות פירוש אף בשבועות אמתיות שכתוב בהם לא ינקה ויש ספרים דגרסינן בהדיא אף בשבועות ואם דאמר נדרים פרק שני לפרשיות מפרש ר"ת כגון שנדר לקיים המצוה כמו אמנה פרק זה לו תעשה מצוה ז: הויין ליה בנים שאינם מהוגנים. מדה כנגד מדה לפי שמתקבל בעקיבה של אשה שהיו אינן הגונים לכך הויין ליה בנים שאינן מהוגנים: חברים **שני שהופכים שולחנם.** פי' שמשמשים מטותם שלא כדרכם ולפי שמבטים ומשמיעין בדבר הפלגי כיוצים אף בניהם לוקים כיוצים הר"י: **שני שמנשקים** באותו מקום. ולכך לוקים הוולדות בפיהם: **שני שמספרים** בשעת תשמיש. שיש להם לשמח בהנאה ומשמיעים קולם לכך נעשים הולדות חרשים:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com